

Gdynia, 05.09.2024

Pan Arkadiusz Marchewka
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Infrastruktury

Pan Sebastian Gajewski
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej

Warszawa

Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Strona Pracowników Zespołu Trójstronnego ds. Żeglugi i Rybołówstwa Morskiego, to jest:

1. Federacja Związków Zawodowych Marynarzy i Rybaków
2. Krajowa Sekcja Morska Marynarzy i Rybaków NSZZ „Solidarność”
3. Ogólnopolski Związek Zawodowy Oficerów i Marynarzy

po zapoznaniu się z projektem rozwiązań zmierzających do wypełnienia wymogu zawartego w Konwencji o pracy na morzu (MLC 2006) – (Prawidło 4.5, Norma A4.5) poprzez uregulowanie ubezpieczeń społecznych marynarzy zamieszkałych na terytorium Polski zwracamy uwagę na następujące aspekty:

- a) W ciągu ostatnich trzech lat dyskusji zarówno Strona Rządowa, **Strona Pracodawców**, jak i Strona Pracowników wskazywały na niezbędność przyjęcia rozwiązań w zakresie ubezpieczeń społecznych marynarzy zamieszkujących na terytorium Polski, jednak potulac ten dotyczył marynarzy zatrudnianych przez pracodawców spoza Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, gdyż zatrudnieni w UE i EOG marynarze, co do zasady objęci być powinni systemem ubezpieczeń społecznych państwa bandery; Dodatkowym argumentem za jak najszybszym przyjęciem odpowiednich rozwiązań jest także wyrok TSUE.
- b) Zobowiązanie Polski podjęte przy ratyfikacji MLC 2006 i przesłane następnie w oświadczeniu Rządu RP do MOP wskazują na objęcie marynarzy ośmioma z dziewięciu tytułów ubezpieczeniowych wymienionych w MLC 2006, a nie tylko ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym chorobowym i wypadkowym;

- c) Wspomiane już wyżej Prawidło 4.5 i Norma A4.5 MLC 2006 stanowi, że marynarze w zakresie dostępu do systemu ubezpieczeń społecznych nie mogą być potraktowani gorzej, niż pracownicy zatrudnieni na lądzie. Dotyczy to nie tylko, przynajmniej równego, dostępu do rodzajów ubezpieczenia, ale także zasad opłacania składki. Podczas spotkania w dniu 14 marca 2024 Strona Rządowa wyraźnie podkreślała zasadę równego traktowania. Należy w tym miejscu podkreślić, że mające w tym przypadku zastosowanie postanowienia MLC 2006 poza wskazaniem 9 tytułów ubezpieczeniowych wspominają jeszcze o uzupełniających świadczeniach określonych w Prawidle 4.1 w zakresie opieki medycznej oraz Prawidle 4.2 w zakresie obowiązków armatorów, ale także przypominają o świadczeniach wspomnianych w innych częściach Konwencji:
- d) Strona Rządowa informowała także, że w odniesieniu do pracodawców, którzy mają swoje siedziby na terenie UE istnieją mechanizmy pozwalające na ściąganie składek ubezpieczeniowych w przypadku zatrudniania marynarzy z Polski;

Naszym zdaniem przesłany projekt nie wypełnia ani dokonanych uzgodnień, ani złożonych przez Stronę Rządową deklaracji, ani tym bardziej oczekiwań i potrzeb zainteresowanej grupy zawodowej.

Biorąc powyższe pod uwagę przesyłamy poniżej kilkanaście pytań do projektu. Odpowiedzi na nie, być może rozwieją nasze wątpliwości, albo nawet zweryfikują błędne rozumowanie. Zawsze jednak będą stanowić podstawę do ostatecznej oceny prezentowanego projektu.

Poniżej lista pytań:

Zasadniczą kwestią jest, czy planowana zmiana jest obowiązkowa dla marynarzy, czy dobrowolna.

1. Ustawa przerzuca koszt zabezpieczenia społecznego na marynarza i ewentualnie pracodawcę. Czy Państwo Polskie wobec istnienia odpowiednich zapisów konwencyjnych oraz dopuszczalności takiej dopłaty przez przepisy Unii Europejskiej (wytyczne pomocy państwa do żeglugi) zamierza partycypować w kosztach tegoż zabezpieczenia. Jeśli tak, to od kiedy i w jakiej formie, jeśli nie, to z jakich powodów.
2. W jaki sposób w reformowany system ubezpieczeń społecznych mają być włączone dotychczasowe ubezpieczenia społeczne marynarzy opłacane przez nich i przez ich pracodawców w krajach UE i poza UE?
3. Czy marynarze obecnie opłacający składki na ubezpieczenie społeczne w następujących krajach: Niemcy, Wielka Brytania, Norwegia, Dania, Holandia, Malta i innych krajach UE, ale także poza UE, będą mogli kontynuować opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne na dotychczasowych zasadach? Jeśli tak, to czy muszą ten fakt zgłosić/potwierdzić

w ZUS i czy będą dodatkowo musieli opłacać składki na ubezpieczenie społeczne zgodnie z regulacjami przewidzianymi w projekcie w/w ustawy.

4. Czy marynarze obecnie opłacający składki na ubezpieczenie społeczne i pływający na statkach pod banderą EU/EFTA będą musieli wystąpić do Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia o zaświadczenie potwierdzające status marynarza?

5. Czy istnieje możliwość „ściągnięcia” od armatora UE/EOG składki na ubezpieczenie społeczne polskiego marynarza na podstawie przepisów unijnych? Prosimy o wskazanie konkretnego przepisu umożliwiającego ZUS zbieranie składek na ubezpieczenie społeczne, jako części pracodawcy.

6. Projekt pozostawia pracownikowi duży margines interpretacyjny. Prosimy o uściślenie kwestii dobrowolności ubezpieczeń oraz rzeczywistego wpływu okresów niepłacenia składki na sposób naliczania przyszłej emerytury. Ale także o wskazanie ewentualnej odpowiedzialności marynarza w przypadku nie zgłoszenia się do ubezpieczenia i/lub nieodebrania zaświadczenia o statusie marynarza

7. Czy każdy marynarz musi zgłosić się do Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia w celu otrzymania zaświadczenia potwierdzającego status marynarza?

8. Jak ma się „dobrowolne” uzyskanie statusu marynarza przez przedłożenie zaświadczenia z Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia do art. 80 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz do art. 219 KK? Jakie sankcje będą groziły za brak złożenia ww. zaświadczenia? Czy jak marynarz nie otrzyma zaświadczenia potwierdzającego status marynarza tzn. że nie będzie objętym ubezpieczeniem społecznym na nowych warunkach? Czy jak marynarz wystąpi o zaświadczenie potwierdzające status marynarza a nie zgłosi do ZUS chęci objęcia ubezpieczeniem społecznym i nie będzie opłacał składek to oznacza jakies sankcje dla marynarza? Czy Urząd Morski lub Agencja Zatrudnienia po wystawieniu zaświadczenia potwierdzającego status marynarza powiadomi o tym fakcie ZUS?

9. Co w sytuacji, gdy marynarz przez jakiś okres nie opłacał składki zdrowotnej i „dobrowolnie” przedłoży zaświadczenie w ZUS, co nałoży na niego obowiązek opłacania wszystkich składek wymienionych w ustawie? Według obecnie obowiązujących przepisów osoba dobrowolnie zgłaszająca się do ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli miała przerwę w opłacaniu składki zdrowotnej, jest zobowiązana do wniesienia opłaty dodatkowej w wysokości do kilkunastu tys. zł. Czy taka opłata będzie miała zastosowanie w tym przypadku? Jeśli tak, to czy nie warto pomyśleć o amnestii przy wprowadzaniu projektu w życie?

10. Projekt ustawy w obecnej formie przewiduje konieczność pobrania zaświadczenia z Urzędu Morskiego lub Agencji Zatrudnienia i przedłożenia go w ZUS do 31.01.2025. Co w przypadku, jeżeli ktoś przez cały styczeń będzie na statku? (Nowelizacja ma wejść w życie 01.01.2025, ale kiedy zostaną wydane odpowiednie rozporządzenia? Od kiedy Urzędy Morskie będą wydawać zaświadczenia?) Czy termin ten nie powinien być wydłużony?

11. Skoro Agencja Zatrudnienia będzie mogła wystawić ww. zaświadczenie, dlaczego nie armator? Posiada on takie same informacje o marynarzu jak agencja. Kapitan statku jest przedstawicielem armatora, mogącym w jego imieniu wystawiać różne dokumenty. Umożliwienie mu wystawienia zaświadczenia znacznie ułatwiłoby proces uzyskiwania zaświadczeń, bez żadnego uszczerbku na ich wiarygodności.

12. Według projektu ustawy: „Obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz opłacenia składek przez marynarzy za okres 12 miesięcy, liczony od dnia wskazanego w zaświadczeniu jako dzień uzyskania statusu marynarza poświadczonego przez agencję zatrudnienia lub dyrektora urzędu morskiego.” Czy należy rozumieć, że żeby kontynuować opłacanie składki na ubezpieczenie społeczne po 12 miesiącach trzeba będzie przedstawić nowe zaświadczenie potwierdzające status marynarza.

13. Proponowany okres zawieszenia składek to 1 do 3 miesięcy w roku. Marynarze pływający na stałej rotacji zazwyczaj przebywają na statku i w domu przez równe okresy, w rotacji 1:1 lub 2:1 (równowaga lub przewaga przebywania na statku). Marynarze kontraktowi, nie pływający na stałej rotacji, mogą z kolei przebywać większość roku w domu, nie zarabiając w tym czasie. Proponowany dopuszczalny czas zawieszenia płatności do 3 miesięcy ma się nijak do wzmiankowanych realiów. Przy obecnie proponowanych zmianach konieczne będzie opłacanie składek również w miesiącach, w których nie wykonuje się pracy i nie zarabia. Wydłużenie możliwego okresu zawieszenia pozwoli bardziej dostosować proponowane przepisy do realiów pracy na morzu.

14. Brak na stronie ZUS aktualnej informacji dotyczącej obowiązujących umów międzynarodowych ws zabezpieczeń społecznych. Na stronie ZUS widnieje informacja z dnia 19.01.2022 roku. Wielu armatorów z krajów UE korzysta z tanich bander i nie odprowadza żadnych składek na ubezpieczenia społeczne. Nawet w przypadku korzystania z bandery narodowej w krajach UE istnieją różne przepisy pozwalające armatorom na niepłacenie składek. Jasne przedstawienie informacji dotyczących poszczególnych sytuacji (kraj/bandera/oskładkowanie) jest bardzo ważne w kontekście poprawnego rozliczenia z ZUS, jak również poszukiwania pracy. Już dziś marynarz musi być zorientowany w przepisach podatkowych, gdyż podana w ogłoszeniu stawka, w zależności od zastosowanej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, rodzaju żeglugi (międzynarodowa/trampowa), przepisów lokalnych itd., może zmienić się diametralnie na niekorzyść. Proponowana nowelizacja nakłada na marynarzy konieczność orientowania się w kolejnej kwestii – międzynarodowych umów o zabezpieczeniach społecznych. ZUS, będąc w posiadaniu stosownych informacji, mógłby je łatwo usystematyzować i przedstawić, zdejmując choć część nowych obciążeń z marynarzy.

15. Umowy międzynarodowe mogą być nowelizowane, wypowiedane itp., o czym informacje są raczej ciężko dostępne. Wprowadzenie czasu na dostosowanie zgłoszenia do ZUS do międzynarodowej sytuacji prawnej pozwoliłoby uniknąć części potencjalnych niezgodności i kar.

16. Projekt nowelizacji został podany do wiadomości publicznej w sierpniu 2024 r. Do planowanego wejścia w życie zostało mniej niż 4 miesiące. Proponowane zmiany spowodują

zmniejszenie kwoty netto zarobków, jak wynika z oceny skutków regulacji, większości marynarzy w Polsce. W związku z tym część z nich z pewnością będzie albo negocjowała z agencją/armatorem podwyżkę pokrywającą nowe obciążenia, lub będzie szukała nowej pracy. Odroczenie wejścia w życie proponowanych zmian ułatwiłoby obie te rzeczy i pozytywnie wpłynęło na bieżącą sytuację finansową marynarzy.

17. Jak w przypadku konieczności zmiany pracy ma wyglądać zmiana tytułu do ubezpieczeń i jakie konsekwencje w związku z tym wynikają dla ubezpieczonego?

18. W jaki sposób miałyby przebiegać ustalanie schematu podlegania ubezpieczeniom społecznym w przypadku marynarzy pracujących pod polską banderą? Jaki wpływ na decyzję miałyby marynarz? Czy byłaby to decyzja podejmowana indywidualnie czy grupowo?

19. Czy należy rozumieć, że na statku pod polską banderą będą mogły obowiązywać dwa schematy ubezpieczenia: „marynarz będzie pracownikiem” lub „marynarz będzie uzyskiwał status marynarza”?

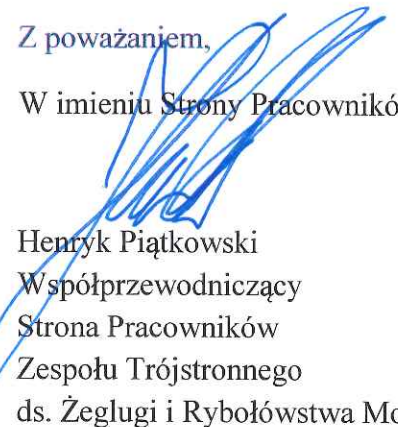
20. Czy na statku pod polską banderą będzie można płacić składkę od minimalnego wynagrodzenia, po otrzymaniu statusu marynarza, a rzeczywista miesięczna płaca marynarza będzie wyższa niż minimalne wynagrodzenie?

21. Co z systemem ubezpieczeń zdrowotnych stanowiących istotny element zabezpieczenia socjalnego marynarzy i podkreślanego w MLC 2006.

Reasumując, Strona Pracowników Zespołu Trójstronnego ds. Żeglugi i Rybołówstwa Morskiego negatywnie opiniuje rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych według założeń z dnia 6 sierpnia 2024 roku.

Z poważaniem,

W imieniu Strony Pracowników

Henryk Piątkowski
Współprzewodniczący
Strona Pracowników
Zespołu Trójstronnego
ds. Żeglugi i Rybołówstwa Morskiego